

Julkinen tuki matkailuhankkeisiin Suomessa vuosina 2014-2020 – selvitys

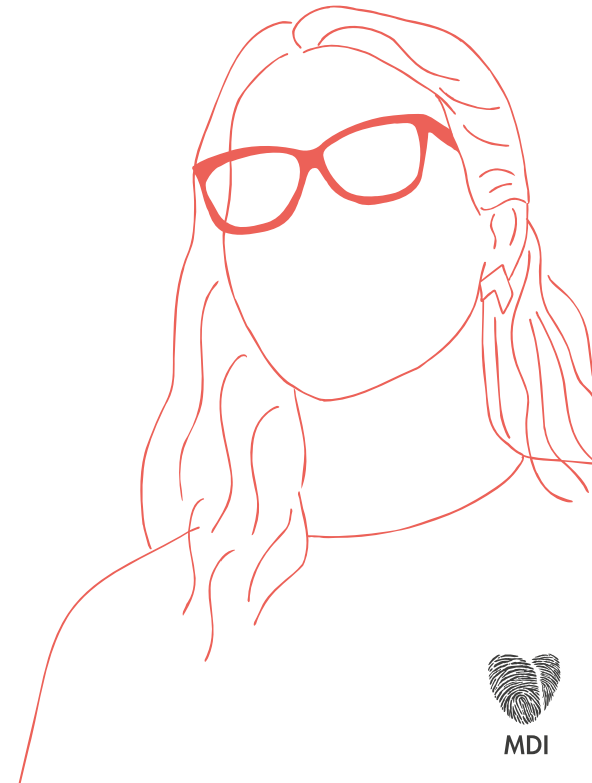

TIIVISTELMÄ

- Kokonaisrahoitusvolyymi matkailuun vuosina 2014-2020 on ollut yhteensä noin 694 miljoonaa euroa sisältäen sekä EU-osarahoitteen hankerahoituksen, kansallisen hankerahoituksen sekä matkailuun kohdistuvan perusrahoituksen (Visit Finlandin rahoitus ja Metsähallituksen luonnon virkistys- ja matkailukäytön menot).
- Matkailuhankkeiden julkinen rahoitus on ollut vuosina 2014-2020 yli 368 miljoonaa euroa, josta EU osarahoitteiset hankkeet muodostavat merkittävimmän osan. Ohjelmakauden 2014-2020 hankerahoitus on ollut pienempää kuin ohjelmakaudella 2007-2013.
- Matkailun hanketoiminnan rahoitus on alueellisesti kohdistunut Pohjois-Suomeen.
- Hankerahoitus on sisällöllisesti kohdistunut siihen mihin pitikin, eli matkailun ydintoimialoille, eli majoitus- ja ravitsemistoimintaan, matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toimintaan sekä ohjelmapalveluihin.
- Matkailuhankkeiden rahoitus on sisällöllisesti kohdistunut vuosina 2014-2020 vahvimmin yritystukiin (erityisesti investointitukiin) ja matkailun operatiivisen toiminnan kehittämiseen (erityisesti matkailumarkkinointiin ja tuotekehitykseen). Verrattuna vuosiin 2007-2013 on tukea kohdistunut vähemmän matkailua tukeviin palveluihin ja infrastruktuuriin, kun taas yritystukien osuus on kasvanut.
- Koronarahoitus on ollut suuruudeltaan merkittävä yli 263 miljoonan euron lisä muuhun matkailualalle kohdistuneeseen rahoitukseen vuonna 2020.
- Keskeisiä matkailun kehittämisteemoja ovat jatkossa edelleen kestävä matkailu ja erityisesti digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen. Kehittämistoimintaan tarvitaan yhä enemmän pitkäjänteisyyttä ja monitoimijaisuutta. Rahoituksen ja hanketoiminnan valtakunnallista koordinaatiota on vahvistettava.

ESITYKSEN SISÄLTÖ

- 1. Selvityksen tuloksia ja johtopäätöksiä**
- 2. Kehittämistarpeet ja kehittämissuhteet**

TYÖN TAVOITEET

- **Selvityksen tavoitteena on tuottaa tietoa matkailualalle myönnetyn rahoituksen kohdentumisesta, käyttötarkoituksesta, toteumista sekä rahoitustoiminnan ja rahoituksen kohdentamisen kehittämistarpeista.**
- **Selvityksessä tuotetaan päättyneen ohjelmakauden osalta tietoa miten uutta käynnistyvää ohjelmakautta ajatellen julkisten tukien strategista osuvuutta ja vaikuttavuutta voitaisiin parantaa.**

Tiivistetysti selvityksessä:

- 1) Analysoitiin ja kuvattiin matkailuhankkeisiin kohdistuneen julkisen rahoituksen määrää sekä kohdentumista alueellisesti rakennerahastokaudella 2014–2020.
- 2) Analysoitiin ja tuotettiin jäsennellysti tietoa vuosien 2016–2020 aikana matkailuhankkeisiin kohdistetun julkisen rahoituksen käyttötarkoituksista sekä hankkeiden toteumista indikaattoritietojen valossa.
- 3) Muodostettiin kerätyn ja analysoidun tiedon pohjalta suosituksia julkisen hankerahoituksen kehittämistä ja kohdentamista ajatellen huomioiden sekä sisällölliset, että alueelliset ja kansalliset kehittämistarpeet.
- 4) Laadittiin katsaus koronakriisin mahdollisista vaikutuksista julkiseen tukeen matkailuhankkeissa sekä matkailualalle vuonna 2020. Katsauksessa huomioitiin koronatukien kohdentuminen alueellisesti sekä matkailun toimialaluokkien välillä.

TYÖN TAVOITEET

Tarkemmin selvityksessä vastattiin seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten matkailuhakkeisiin kohdistuva julkinen rahoitus kohdentui Suomessa alueellisesti, sisällöllisesti ja rahoituslähteittäin?
- Millaisiin kehittämishankkeisiin julkista tukea tarkastelujaksolla käytettiin? Miten rahoitus kohdentui matkailun toimialaluokkien välillä?
- Mikä julkisen rahoituksen ja yksityisen rahoituksen osuus on matkailuhankkeiden kokonaisrahoituksesta?
- Miten matkailuhankkeet toteutuivat indikaattoritietojen tai eri rekistereistä saatavilla olevien tietojen (esimerkiksi tulorekisteritiedot ja yritysten liikevaihtoa koskevat tiedot) perusteella?
- Millaisia muutoksia julkisen rahoituksen määrässä tai kohdentumisessa on tapahtunut tarkastelujakson aikana tai verrattuna aiempiin selvityksiin?
- Miten matkailun julkista hankerahoitusta tulisi jatkossa kehittää ja kohdentaa alueellisella ja kansallisella tasolla?
- Miten matkailutoimialalle myönnetyt koronatuot jakautuivat alueellisesti ja matkailun toimialaluokkien välillä

TYÖN TOTEUTUS

- Tarvittavat määrittelyt ja rajaukset sekä rahoitus- ja hankedatan kokoaminen
- Rahoitus- ja hankedatojen analyysit
- Hankkeiden sisältöanalyysit
- Taustoittavat dokumenttiaineistoanalyysit
- Haastattelut: 34 kappaletta.
- Työpaja 14.10.2021
- Asiantuntijatyökokoukset
- Raportointi

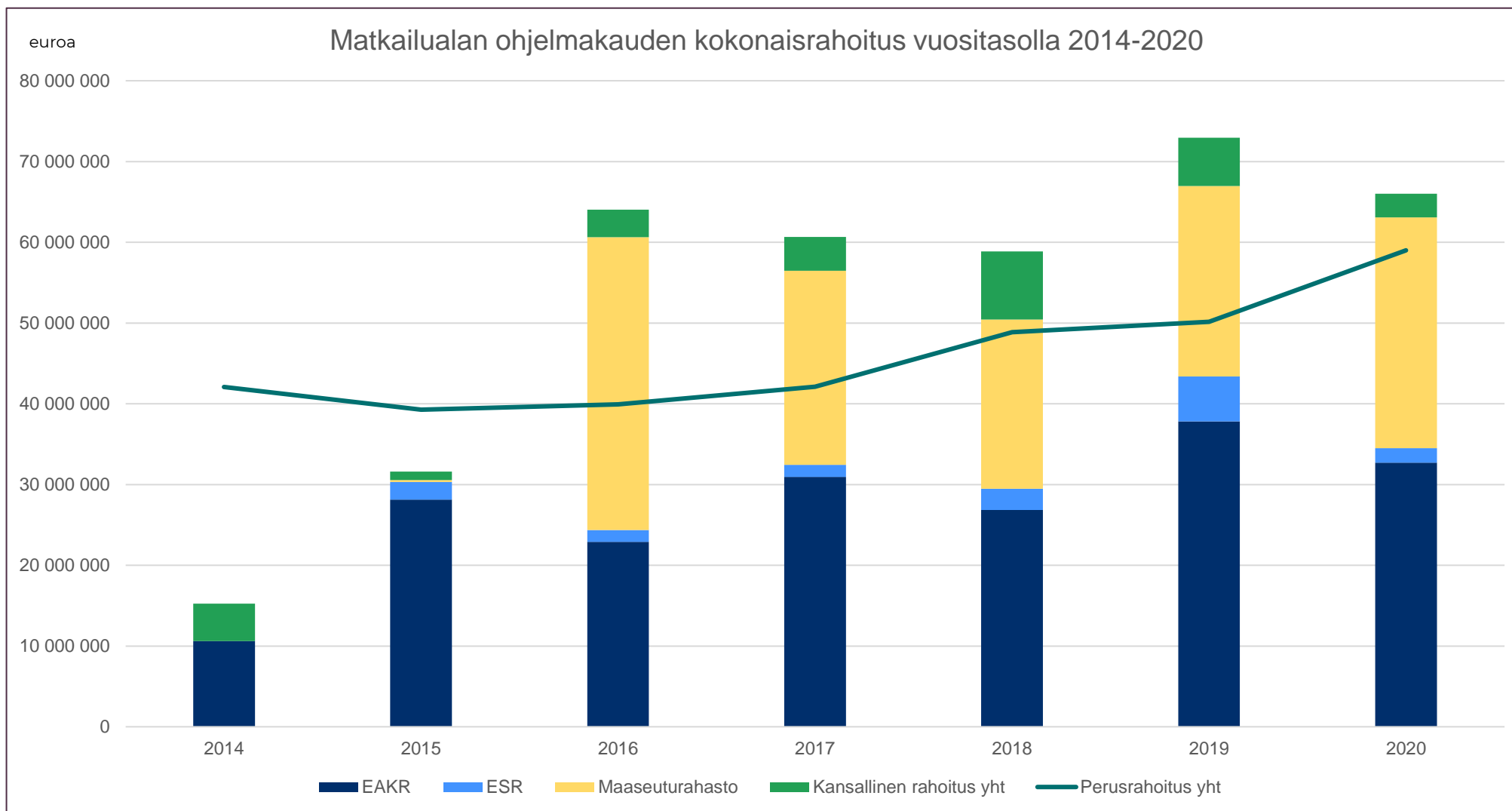
Selvityksen tuloksia ja johtopäätöksiä

Matkailun kokonaisrahoitus ja – hankkeiden määrät 2014-2020

Luokitus	Rahasto/Hallinnonala	Hankkeiden lkm	Rahoitus
EU-osarahoitteinen hankerahoitus	EAKR	667	189 992 346
	Maaseuturahasto	2222	133 631 707
	ESR	52	15 148 287
	Meri- ja kalatalousrahasto	9	280 400
EU-osarahoitteinen hankerahoitus yhteensä		2 950	339 052 740
Kansallinen hankerahoitus	TEM	790	20 968 386
	OKM	85	3 910 000
	YM	2	2 940 000
	MMM	2	1 099 000
Kansallinen hankerahoitus yhteensä		879	28 917 386
Perusrahoitus	YM (Metsähallitus)		146 480 000
	TEM (Visit Finland)		88 620 000
	Muut rahoituslähteet (Metsähallitus)		61 330 000
	MMM (Metsähallitus)		29 800 000
Perusrahoitus yhteensä			326 230 000
Kaikki rahoitus yht.		3 829	694 200 126

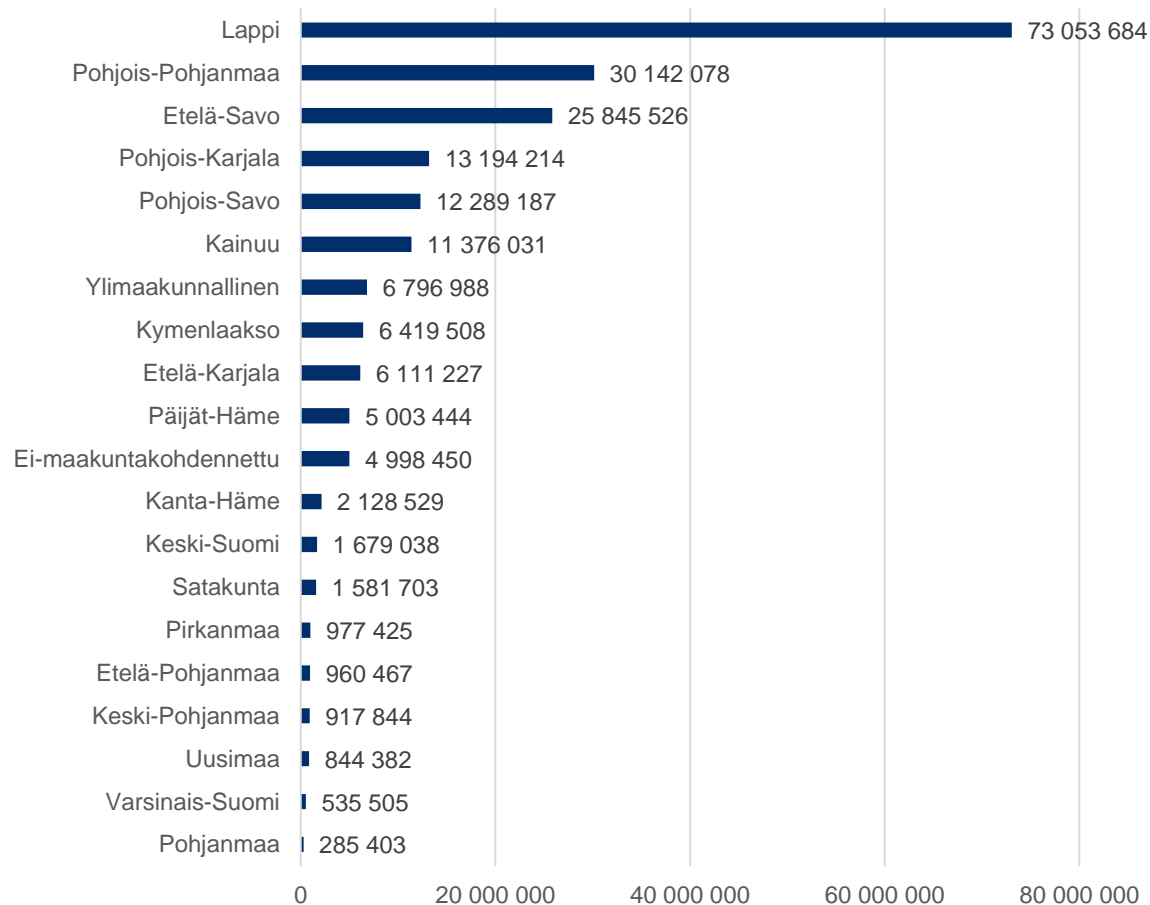

Matkailun kokonaisrahoitus vuosittain

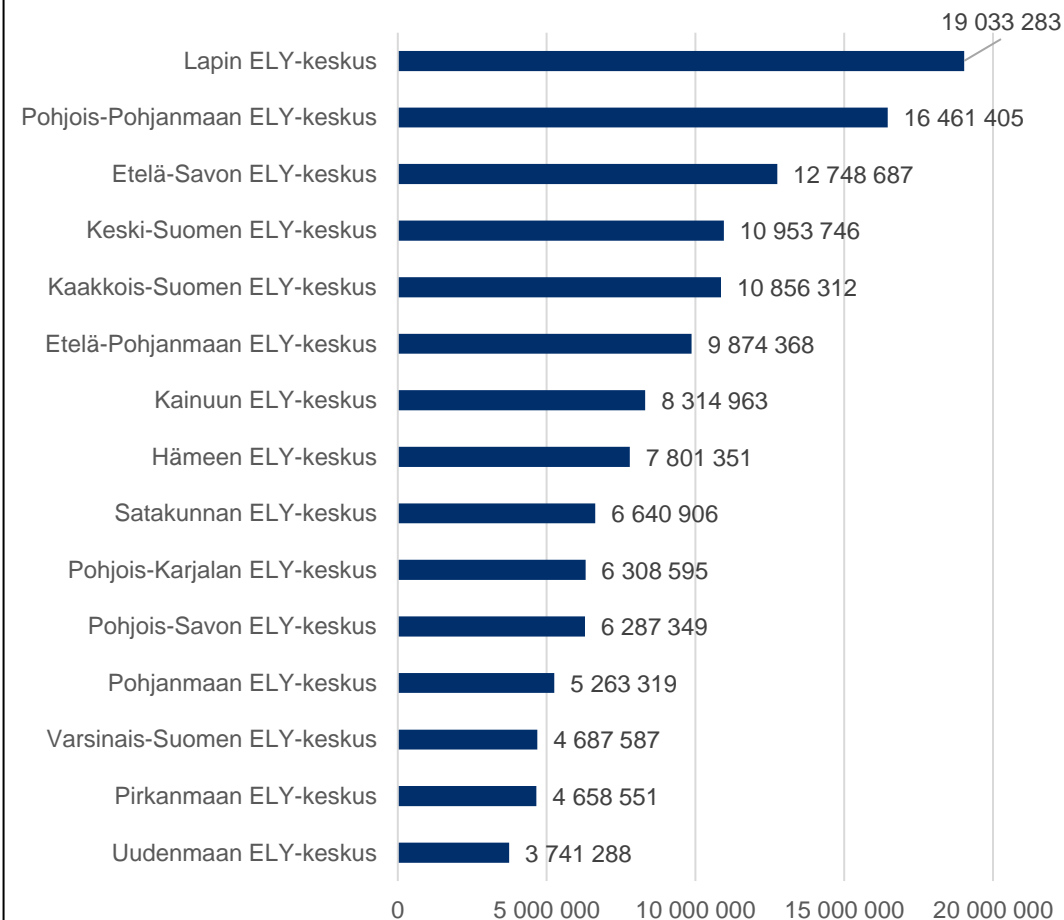

EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden rahoituksen alueellinen kohdentuminen vuosina 2014-2020

Rakennerahasto-ohjelman vuosien 2014-2020 matkailuhankkeiden (hanke- ja yritystuet) rahoitus maakunnittain (euroa)

Maaseuturahaston vuosien 2014-2020 matkailuhankkeiden (hanke- ja yritystuet) rahoitus ELY-keskuksittain (euroa)

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Kokonaisuutena julkisen rahoituksen volyymi matkailun kehittämiseen on selvityksessä kerätyn aineiston pohjalta ollut noin 694 miljoonaa euroa vuosina 2014–2020 (EU-osarahoitteisten matkailuhankkeiden rahoitus, kansallinen matkailun hankerahoitus sekä matkailun perusrahoitus (Visit Finlandin ja Metsähallituksen rahoitus)).
- Merkittävin matkailun kehittämishankerahoitus on tullut EU-osarahoitteisista ohjelmista, noin 340 miljoonaa euroa. Kansallisen hankerahoituksen volyymi on ollut noin 29 miljoonaa euroa. Yli 90 % hankerahoituksesta EU-osarahoitteista hanketoimintaa.
- Kansallinen perusrahoitus on myös ollut volyymiltaan merkittävää, yhteensä noin 326 miljoonaa euroa.
- Ohjelmakauden alun jälkeen kokonaisrahoitus on ollut 60–70 miljoonaa euron vuositasolla tarkasteltaessa EU-osarahoitteista hankerahoitusta ja kansallista rahoitusta matkailualalle.
- Verrattuna ohjelmakauteen 2007–2013 matkailun EU-osarahoitteisten kehittämishankkeiden ja kansallisen hankerahoituksen määrä on ollut arviolta pienempää ohjelmakaudella 2014–2020 (yli 120 miljoonaa euroa).
- Keskimääräinen matkailuhankeen rahoitusvolyymi on ollut 94 986 euroa, mikä on hieman pienempi kuin ohjelmakaudella 2007–2013 (noin 4 % pienempi). Verrattuna ohjelmakauteen 2000–2006 matkailuhankkeiden keskimääräinen rahoitus on ollut suurempaa ohjelmakausilla 2007–2013 ja 2014–2020.
- Alueellisesti rahoitus on kohdistunut painotetusti erityisesti Pohjois-Suomeen ja Lappiin. Nämä maakunnat erottuvat erityisesti rakennerahastovarojen suhteen. Maaseuturahastossa alueelliset erot ovat maltillisempia kuin rakennerahasto-ohjelmassa. Business Finlandin yritysrahoitus ja OKM:n valtionavustukset kulttuurimatkailuun ovat kohdentuneet merkittävästi Etelä-Suomeen ja Uudellemaalle.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Toimialoittain hankerahoitusta on kohdistunut merkittävimmin matkailun ydintoimialoille (majoitus- ja ravitsemistoiminta, matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien toiminta, ohjelmapalvelut). On kuitenkin huomioitava, että matkailun kehittämisen rahoitusta on kohdistunut etenkin Maaseuturahaston kautta myös laajemmin eri toimialoille.
- Organisaatiotyyppejä tarkasteltaessa merkittävin rahoituksen saaja ovat erityisesti pienikokoiset yritykset.
- Julkisen ja yksityisen rahoituksen osuutta matkailun kehittämishankkeissa tarkasteltiin selvityksessä Rakennerahasto-ohjelman ja Maaseutuohjelman osalta:
  - Rakennerahasto-ohjelmassa yksityisen rahoituksen osuus on ollut keskimäärin 46 prosenttia
  - Maaseutuohjelmassa yksityisen rahoituksen osuus on ollut keskimäärin 50 prosenttia.
  - Varsin korkea yksityisen rahoituksen osuus selittyy ainakin yritysten investointihankkeiden merkittävällä osuudella, joissa yksityisen rahoituksen osuus on korkeampi.
- Koronarahoitus on ollut suuruudeltaan merkittävä yli 263 miljoonan euron lisä muuhun matkailualalle kohdistuneeseen rahoitukseen vuonna 2020.
  - Koronarahoitus on kohdistunut alueellisesti niille alueille ja toimialoille, joissa matkailualan toimijoiden määrä on suurin ja henkilöstöä on eniten.
  - Rahoitus on kohdistunut merkittävältä osin matkailualoista erityisesti ravitsemistoiminnan alalle, jonka erityistarpeisiin ja haasteisiin myös merkittävä osa koronarahoituksesta on toimialakohtaisesti kohdennettu.

Rahoituksen kohdentuminen sisällöllisesti (kaikki matkailuhankkeet)

	Hankkeiden lukumäärä	% -osuus hankkeiden lukumäärästä	Julkinen tuki (euroa)	%-osuus julkisesta tuesta
A. Yritystuet	2100	55,0 %	142 527 777	39,2 %
1 Kehittämistuki	962	25,2 %	25 370 206	7,0 %
2 Investointituki	1004	26,3 %	87 182 141	24,0 %
3 Yhdistetty investointi- ja kehittämistuki	134	3,5 %	29 975 430	8,2 %
B. Matkailun operatiivinen toiminta	709	18,6 %	135 441 127	37,3 %
4 Matkailumarkkinointi ja tuotekehitys	328	8,6 %	65 550 586	18,0 %
5 Kehittämissuunnitelmat, tutkimukset, verkostoitumishankkeet	213	5,6 %	35 476 936	9,8 %
6 Koulutushankkeet/Osaamisen kehittäminen	63	1,6 %	11 371 082	3,1 %
7 Hankkeet, joissa useita painopistealueita	105	2,7 %	23 042 523	6,3 %
C. Matkailua tukevat palvelut ja infrastruktuuri	1011	26,5 %	85 450 822	23,5 %
8 Luontokohteet ja reitistöt	261	6,8 %	24 986 215	6,9 %
9 Kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat	695	18,2 %	40 426 478	11,1 %
10 Liikennesektorin hankkeet	55	1,4 %	20 038 129	5,5 %
Kaikki yhteensä	3820	100,0 %	363 419 726	100,0 %

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Matkailuhankkeiden rahoitus on kohdistunut erityyppisiin sisältöihin: yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin, matkailun operatiivisen toiminnan kehittämiseen ja matkailua tukeviin palveluihin ja infrastruktuuriin.
- Merkittävimpiä sisältökohteita rahoituksen määrällä mitattuna yritysten investoinnit sekä matkailumarkkinointi ja tuotekehitys.
- Suhteessa vuosiin 2007-2013 matkailua tukeviin palveluihin ja infrastruktuuriin kohdistunut rahoitus on ollut osuudeltaan pienempää vuosina 2014-2020. Sen sijaan yritystukien ja matkailun operatiivisen toiminnan kehittäminen on korostunut aiempaa vahvemmin julkisessa rahoituksessa.
- Eri rahoituslähteitä tarkasteltaessa
  - Rakennerahastohankkeilla on tuettu erityisesti matkailun operatiivista toimintaa (matkailumarkkinointi ja tuotekehitys sekä kehittämissuunnitelmat, tutkimukset ja verkostoitumishankkeet) sekä tuettu yritysten investointeja ja kehittämistä.
  - Maaseutuohjelmassa painotus on ollut matkailua tukevien palveluiden ja infrastruktuurin kehittämisessä (kulttuuri- ja liikuntakohteet sekä tapahtumat, luontokohteet ja reitistöt) sekä yritysten investointituissa.
  - Kansallinen hankerahoitus on painottunut vahvasti matkailun operatiivisen toiminnan kehittämiseen sekä yritysten TKI-hankkeisiin (Business Finland)
- Rahoituslähteistä rakennerahasto-ohjelmassa rahoitusta ei ole kohdennettu matkailuun erityispainopisteenä. Maaseutuohjelmassa rahoitusta sen sijaan on kohdennettu matkailuun määriteltyihin kehittämisteemoihin ja käyttötarkoituksiin, jotka on nähty maaseudun kehittämisen kannalta tärkeiksi.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

- Matkailuhankkeiden toteutumista suhteessa tavoitteisiin tarkasteltiin indikaattoritietojen valossa. Hankkeissa on saavutettu tavoitteita vaihtelevasti, osassa yli tavoitteiden ja osassa heikommin.
- Hankkeissa on onnistuttu indikaattoritietojen valossa osallistamaan yrityksiä tutkimusorganisaatioiden hankkeisiin, kehittämään ja pilotoimaan tuotteita tai palveluita, kehittämään olemassa olevaa liiketoimintaa, luomaan uusia sovelluksia, lisäämään vuodepaikkoja, parantamaan yritysten saavutettavuutta, lisäämään vähähiilisyttä edistävien yritysten määrää, toteuttamaan ympäristöä parantavia toimia sekä osallistamaan henkilöitä koulutuksiin.
- Esiin nostettuja onnistumisia hanketoiminnassa ovat olleet mm. digitaalisten välineiden kehittäminen matkailutoimijoiden hyödynnettäväksi (hiililaskuri, digitaaliset alueoppaat) ja digitalisaation edistäminen, yhteistyöverkostojen vahvistaminen, matkailun toimintaympäristön kehittäminen laajassa yhteistyössä, vihreiden matkaketjujen kehittäminen (mm. pyörämatkailu) sekä erilaisen teemakohtainen matkailun edistäminen.

Kehittämistarpeet ja kehittämisehdotukset

KEHITTÄMISTARPEITA

Rahoituksen kohdentaminen

- Keskeisiä matkailun kehittämisteemoja edelleen kestävä matkailu ja erityisesti digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen. Lisäksi mm. toimintaympäristön kehittäminen ja saavutettavuus, investoinnit, matkailun turvallisuus, alueiden erikoistuminen ja yksilöllisyys tärkeitä teemoja.
- Suomeen kohdistuvan kansainvälisen matkailun kasvu koronakriisin jälkeen.
- Kehittämistyön pirstaleisuus – painotus laajempiin hankkeisiin sekä yksittäisten hankkeiden kytkeminen laajempiin hankekokonaisuuksiin.
- Ylimaakunnallisen ja suuralueiden välisen yhteiskehittämistyön vahvistaminen

Hanketoiminnan vaikuttavuus

- Yleinen haaste on hankekehittämisen pätkittäisyys, kehittämisjatkumoiden puuttuminen – kehittämistoiminnan pitkäjänteisyyden tukeminen
- Matkailualan toimijoiden kehittämiskyvykkyyden ja osaamisen vahvistaminen
- Matkailualan toimijoiden sisäisen ja ulkoisen verkostoitumisen vahvistaminen
- Matkailun kehittäminen kansainvälistä näkyvyyttä ajatellen laajempina loogisina aluekokonaisuuksina.
- Tietoisuuden parantaminen eri rahoituslähteistä sekä hankehauista
- Haasteet vakiinnuttaa kehittämistyötä ja sen tuloksia – kehittämistyön tulosten pitkäjänteisen tarpeen ja kysynnän varmistaminen
- Hankkeiden kansainvälisen kytkennän vahvistaminen

Kehittämistyön koordinaatio

- Rahoituksen ja hanketoiminnan valtakunnallisen koordinaation vahvistaminen
- Matkailualan kehittämistyön tietopohjan ja seurannan kehittäminen
- Matkailun kehittämistoiminnassa tiedolla johtamisen vahvistaminen

KEHITTÄMISSUOSITUKSIA

1. Rahoitusta tulisi kohdentaa jatkossa entistä vahvemmin laajempiin useita hankkeita sisältäviin koordinoituihin teemakohtaisiin kehittämiskokonaisuuksiin. Eri rahoituslähteiden välistä koordinaatiota, työnjakoa ja tarvittaessa yhdensuuntaisuutta tulisi kehittää matkailun kehittämiskokonaisuuksien synnyttämisessä.
2. Matkailun julkista rahoitusta tulisi kohdentaa pitkäjänteisesti strategisesti tärkeisiin teemoihin.
3. Ylimaakunnallisten ja alueellisesti laajempien kehittämiskokonaisuuksien (ml. kansainvälinen yhteistyö) syntymistä tulisi edistää sekä tukea eri alueiden välisten yhteishankkeiden syntymistä.
4. Hanketoiminnan kansainvälistä kytkentää on edelleen vahvistettava ja toimijoita on ohjattava entistä vahvemmin kansainväliseen yhteistyöhön.
5. Matkailun kehittämistyön alueellista ja valtakunnallista koordinaatiota ja verkostomaista johtamista tulisi vahvistaa.

6. Pitkäjänteisemmän kehittämistyön vahvistamista on edistettävä hanketoiminnan toteuttamisessa. Tässä tärkeää on esimerkiksi suunnitelmallisuus erityyppisten rahoituslähteiden ketjumaiseen hyödyntämiseen sekä laajempaan kehittämisteemaan liittyvät suunnitellut hankejatkomot.
7. Matkailualan toimijoiden tietoisuutta on syytä parantaa erilaisista rahoitusinstrumenteista, niiden mahdollistamasta kehittämistoiminnasta ja hyödyistä sekä rahoitushakujen aikatauluista.
8. Tietoa eri rahoituslähteistä toteutettavasta matkailualan hanketoiminnasta tulisi kerätä valtakunnallisesti systemaattisemmin ja matkailun kehittämistoiminnan sektorikohtaista seurantaa ja tiedon jakoa tulisi kehittää.
9. Matkailun kehittämistoiminnan suuntaamisessa tulisi hyödyntää vielä vahvemmin matkailuun liittyvää tietoa ja tiedolla johtamista. Tämä vaatii asiaan liittyvien toimintatapojen tarkentamista, tarvittavan tiedon tuottamista ja kokoamista, tiedon käytettävyyden varmistamista sekä osaamisen ja kyvykkyyden kehittämistä.

Kiitos!

mdi.fi

[@MDIfriends](https://twitter.com/MDIfriends)

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI

MDI